

KLIIMAMINISTEERIUM

Kalle Kilk
Elering AS
kalle.kilk@elering.ee

16.10.2024 nr 21-2/24/4954

Kliimaministeeriumi ettepanek bilansiteenuse hinna arutamise ühtse meetoodika muutmiseks

Austatud Kalle Kilk

Teen ettepaneku bilansiteenuse hinna arutamise ühtse meetoodika muutmiseks.

Eesti elektrisüsteemi sageduse hoidmiseks vajalike sageduse juhtimise reservvõimsuste õigeaegne ja tõhus hankimine pärast desünkroniseerimist Venemaa ja Valgevene elektrisüsteemist ning sünkroniseerimist Mandri-Euroopa sagedusalaga 2025. aasta veebruaris on kahtlemata vajalik ja vältimatu. Reservvõimsuste tagamise eest tasumiseks on Elering välja töötanud meetoodika. Konkurentsiameti 05.04.2024 otsusega nr 7-10/2024-007 kooskõlastatud „Elektrienergia bilansiteenuse hinna arutamise ühtne meetoodika¹“ näeb ette, et alates 1. veebruarist 2025 hakkavad Eestis kehtima uued bilansiteenuse hinna komponendid.

Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud meetoodika näeb ette bilansiteenuse tariifi olulist kasvamist nii tootmisel kui tarbimisel. Piisavate sagedusreservide olemasolu tagamine on vajalik, kuid leian, et eelnimetatud kulude kasv Eesti turuosalistele on järsk ja halvendab Eesti tarbijate ja elektritootjate konkurentsiolukorda võrreldes naaberriikidega. Kuna sagedusreservide võimsuse hankimine hakkab Baltikumis toimuma esmakordselt, on paratamatult esialgu palju ebakindlust kulu tegeliku suuruse osas. Elering on prognoosinud kulu suuruseks 5,31 €/MWh alates 1. veebruarist 2025. Läti ja Leedu pole kulude jagamise meetoodikaid veel kinnitanud, kuid Kliimaministeeriumile teadaolevalt planeerivad nii Läti kui Leedu turu avanemisel rakendada leevendusmeetmeid turuosalistele kuluriskide vähendamiseks. Läti esimese 5 kuu vältel (kuni 30.06.2025) ja Leedus kuni 31.12.2025. Lisaks on Eleringi poolt valitud lähenemisest erinev ka Läti kui Leedu tasu arvestamise meetoodika, mis jaotab lisanduva bilansiteenuse püsikulu tarbijate ja eabilansi vahel.

Konkurentsiameti poolt heaks kiidetud meetoodika näeb ette võimalust bilansiteenuse tariife kahekuulise etteteatamisega muuta. Kuna uue turu avanemisel on keeruline ette näha

¹ https://elering.ee/sites/default/files/2024-08/Bilansiteenuse%20hinna%20arutamise%20%C3%BChitne%20meetoodika_2024%20%28Elering%20AS%29_koosk%C3%B5lastatud%2005.04.2024%20%28002%29%20%281%29.pdf

sagedusreservide hankimise tegelikku kulu, mis sõltub sellest kui palju ja mis hinnaga tuleb uuele avanevale turule pakkujaid, siis võib kulu olla prognoositust oluliselt suurem või väiksem. On tõenäoline, et turu täielikult käivitumisel bilansireservi hoidmise kulu väheneb ja stabiliseerub. Praegusel juhul on kulu suurus aga ettenägematu ning see tekitab elektritootjatele ja tulevastele tarbijatele olulise finantsriski Eestisse investeringute planeerimisel ja otsustamisel. Samuti kaasneb praeguse metoodikaga finantsrisk tootjatele, kes oma investeringud on juba teinud ja suurtarbijatele, kelle toodangu lõpphinnast elekter olulise osa moodustab.

Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2017/2195², millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri (EBGL) ja mis on aluseks eelnimetatud metoodika koostamisele, artikkel 3 lõige 2 punkt a suunab määruse kohaldamisel rakendama proportsionaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid. Kuna Eesti, Läti ja Leedu hangivad sagedusreserve ühiselt ja elektrituru integratsiooni tase Baltikumis on väga kõrge, siis võib Eesti tootjatele lisatav sagedusreservide kulu diskrimineerida Eesti tootjaid Läti ja Leedu tootjate ees. Määruse artikkel 3 lõike 1 punkt g ütleb, et määruse eesmärk on hõlbustada taastuvate energiaallikate kasutamist ja aidata saavutada Euroopa Liidu eesmarke seoses taastuvate energiaallikate kasutamise edendamisega. Metoodika võib aga kaasa tuua taastuvelektri arenduste aeglustumise, mis raskendab Eesti aastaks 2030 võetud 100% taastuvelektri tootmise eesmärgi täitmist. Eesmärgi täitmiseks on 2025. aasta kevadel plaanis kuulutada välja uus taastuenergia vähempakkumine. Vähempakkumises osalevate arendajate jaoks on sagedusreservide võimsuste hankimise kulu puhul tegemist olulise finantsriskiga, millega arendajad peavad arvestama pakkumiste tegemisel. Finantsriski tõttu on arendajad sunnitud tegema suurema hinnaga pakkumisi või valima taastuenergia tootmise rajamise asukohaks mõne teise riigi.

Metoodika kohaselt rakendub sagedusreservide hankimise kulu nii tootmisele kui tarbimisele, mistõttu mõjutab kulu ka investeringuid elektrisalvestusse, mis maksab kulu eest kaks korda ehk nii võrgust elektrit salvestades kui seda elektrivõrku tagastades. Elektrisalvestuse topeltnmaksustamine on vastuolus direktiivi (EL) 2019/944³ artikkel 15 lõike 5 punktiga b, mille kohaselt aktiivsete tarbijate suhtes ei kohaldata topeltnmaksusid võrguettevõtjatele paindlikkusteenuste osutamisel. Oleme elektrisalvestuse topeltnmaksustamise kaotamiseks ette valmistamas elektrituruseaduse muudatust⁴.

Selleks, et vähendada elektritootmise ebavõrdset konkurentsiolukorda Balti riikides, vähendada uutesse elektrivõimsustesse mitteinvesteeringu riski ja sagedusreservide turu avanemisest tulenevat ettenägematut kuluriski nii tootjatele kui tarbijatele, teen Eleringile ettepaneku töötada turu avanemise järgselt välja leevendusmeede, mille kohaselt kaetakse vahemikus 1. veebruar kuni 30. juuni 2025 kogu tarbijate ja tootjate sagedusreservide hankimise kulu ülekoormustulust ning metoodikat vastavalt muuta. Selleks, et leevendusmeedet sisaldav metoodika saaks jõustuda enne 1. veebruari, on vajalik see Eleringi poolt avalikule konsultatsioonile saata esimesel võimalusel. Ülekoormustulu kasutamine on põhjendatud, kuna Eestis on pikemas plaanis elektritootmise defitsiit, mille katmine siseriikliku uue tootmisega aitab vähendada koormusi tänastele välisühendustele. Kõrge bilansiteenuse fikseeritud tariif Läti ja Leeduga võrreldes seevastu pärsib Eestisse elektritootmise rajamist ja toob seetõttu kaasa suurema välisühenduste koormamise ning kiirendab vajadust uute välisühenduste rajamiseks. Suuremas mahus siseriiklik elektritootmine, sealhulgas juhitud tootmine suurendab Eesti ja Baltikumi varustuskindlust ja vähendab pikemas plaanis sagedusreservide hankimise kulu ja seeläbi bilansiteenuse tariifi.

Teiseks soovitan Eleringil otsida koostöös Läti ja Leedu süsteemihalduritega võimalusi bilansiteenuse kulude jaotamisel ühtse lähenemise välja töötamiseks pärast üleminekuperioodi. Selleks tuleb omakorda välja töötada uus metoodika, mis peaks jõustuma hiljemalt 01.07.2025. Kui pärast üleminekuperioodi ei ole rakendunud vähemalt

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02017R2195-20220619>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02019L0944-20240716>

⁴ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/71af84fe-c49e-4161-a97e-ed1d8bb1a4ba>

Lätiga harmoniseeritud metoodika, siis pean vajalikuks Eesti turuosaliste jaoks leevendusmeedet pikendada ja katta sagedusreservide hankimise kulu ülekoormustulust seni kuni harmoniseeritud lähenemine Lätiga on kehtestatud.

On oluline, et alates 1. jaanuarist 2026, kui ka Leedu plaanib oma metoodika jõustada, rakendub Baltikumis võimalikult ühtne bilansiteenuse kulude jaotamise metoodika. Ühtse lähenemise väljatöötamisel tuleb eelkõige arvestada vajadusega vältida regioonis ebavõrdse konkurentsi tekkimist elektritootjate vahel, arvestades metoodikas lisaks selle mõjusid elektrituru osalistele laiemalt. Kliimaministeeriumi hinnangul on mõistlik rakendada lähenemist, mille kohaselt kaetakse kulud vastavalt elektritarbimise mahule ja turuosaliste poolt tekitatud eabilansile.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
kliimaminister

Teadmiseks: Konkurentsiamet

Tauno Hilimon, 625 6476
tauno.hilimon@kliimaministeerium.ee